

§. III.

Corollarium precedentis doctrine.

15. Ex dictis confutatus manet error hæretorum hujus temporis; qui volunt ultimam fidem nostræ resolutionem, etiam quoad propositionem credendorum, nullo modo fieri in Ecclesiæ, neque in solam Scripturam, sed in internum Spiritu Sancti afflatum; cuilibet fidelis ad intelligendum Scripturam specialiter assistens. Regula enim nostræ fidei, debet esse nota, & infallibilis: spiritus verò ille privatus, neutram habet ex his duabus conditionibus: non primam, qui ad summum innoescit tantum illi qui talem spiritum habet; neque secundam, cum enim omnes hæretici hujus temporis variarum sectarum, profiteantur se spiritum illum habere & sequi, atque inter se contraria doceant, & in fide diffideant, manifestum est aliquos falli, & spiritum veritatis non assistere unicuique infallibiliter. Unde inter ipsos etiam Calvinistas dissensio interdum est, ut inter Calvinum & Bezan de initio capituli 8. Joannis, quod alter spiritum, alter divinam scripturam esse vult. Addo quod hic modus proponendi res fidei, alienus est à consueto modo & ordine quo Deus utitur cum suis creaturis intellectualibus, quas non immediate, & per seipsum, sed per alias instruere solet, unde Petrus ad Cornelium, Ananias ad Paulum, Philippus ad Eunuchum, missi sunt, ut eos de rebus fidei instruerent: quem ordinem Deus servat etiam cum Angelis, quorum inferiores instruit & illuminat superiores, ut in Tractatu de Angelis ostensum est.

16. Objicunt hæretici: Si fidelis crederet mysteriis nostræ fidei, quia Ecclesia ea credenda ponit, in resolutione nostra fidei comitteretur circulus vitiosus; crederet enim fidelis autoritatem Ecclesiæ, propter divinam revelationem, & iterum divinæ revelationis, propter autoritatem Ecclesiæ. Idem circulus committi videtur, cum Catholicæ interrogati, cur credant Ecclesiæ? respondent, quia in Scriptura ejus veritas maximè commendatur, & columnæ ac firmamentum veritatis dicitur; & cum rursus ab eis queritur, cur ipsi Scripturæ credant: huic questioni non aliter solent satisfacere, quam dicendo se credere Scripturam esse infallibilem, quia id assentit Ecclesia. Ut ergo vitiosus ille circulus vitetur, non in ipsam Ecclesiæ, sed in internum Spiritus sancti afflatum, sive privatum cujusque fidelis spiritum Dei, ad intelligentiam Scripturam, debet ultima nostra resolutione fieri, quoad propositionem & revelationem credendorum.

17. Verum hoc argumentum potest in ipsos hæreticos facile retrorqueri, qui in talem circulum revera incident; cum Scripturam, ejusque sensum verum, non certè cognoscant, nisi ex spiritu privato; & spiritum privatum non aliunde probent, quam ex ipsa Scriptura, ipsomet spiritu privato, in hunc sensum intellecta. Unde illi incident in id quod Manicheis exprobavit Augustinus lib. 32. contra Faustum cap. 19. *Videtis* (inquit) *id vos agere, ut omnis de medio Scripturarum assertur authoritas, & suus quisque animus author sit quid in quaue Scriptura probet, quid improbat; id est ut non auctoritate Scripturarum subjiciatur ad fidem, sed ut sibi Scripturas ipse subiicit: non ut ideo illi placeat aliquid, quia hoc in sublimi auctoritate scriptum legitur; sed ideo recte scriptum videatur, quia hoc illi placuit. Quòd te committis anima misere-*

ra, infirmi, carinalibus nebulis involuta, quæte committis?

18. Nobis autem facile est, ab hac importuna, vitiosa circulationis difficultate, nos liberare: tunc cum non committitur circulus vitiosus, quando fit circuitus seu transitus de uno in aliud, secundum diversam rationem, & in diverso causæ generi: hoc autem contingit in proposito, credit enim fidelis mysterijs revelatis, propter divinam revelationem, tanquam propter causam formalem credendi, revelationem verò, propter autoritatem Ecclesiæ, tanquam propter conditionem applicantem, seu regulam proponentem ea quæ credenda sunt, & discernentem credenda à non credendis, quod ad genus cause directivæ seu dispositivæ reducitur.

19. Quantum verò ad alium circulum, qui Catholicis ab hæreticis exprobatur, dicendum est, nullum esse inconveniens, quod Scriptura recipiat propter Ecclesiæ autoritatem, & rursus quod Ecclesiæ autoritas per Scripturam demonstretur: sic enim Augustinus cap. 5. libri contra epistolam fundamenti ait: *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesia Catholica commoveret auctoritas.* Et lib. 1. contra Cresconium cap. 3. dicit se Ecclesiæ credere, quia Scriptura eam demonstrat. Unde Scriptura & Ecclesiæ se habent ut duo Prophetæ, Christus videlicet & Joannes, de se mutuo testimonium prohibentes; Joannes enim commendat Christum, à quo vicissim & ipse commendatus est. Hujus mutua causalitas & dependentia plura habemus exempla, etiam in naturalibus: vapor enim est causa pluviae, & pluvia causa vaporis: vates calefaciunt corpus, & è contra: organizatio corporis est dispositio ad introductionem animæ, & tamen ab ipsa in genere causæ formalis dependet, cum anima *actus corporis organicus* definiatur. Plura alia exempla adduximus in Tractatu de gratia cap. 15. §. 6. quæ ibidem videri poterunt. Nihil ergo prohibet, per Ecclesiæ Scripturas à nobis agnosciri, & per Scripturas Ecclesiæ; hæc enim notitia, non tam à Scriptura, aut Ecclesiæ, quam à divina auctoritate derivatur: Sicut quando duo Prophetæ à Deo missi, de seipso mutuo testimonium perhibent, illud non tam ab ipsis Prophetis, quam à Deo, qui utique præsto est, proficiscitur.

CAPUT II.

Variae obiecti fidei conditiones & dotes.

Quatuor sunt præcipuae obiecti fidei conditiones, vel dotes, nempe propostio Ecclesiæ Catholicæ, veritas, obscuritas, & credibilitas, de quibus breviter hinc agendum est.

§. I

Fides, ut est Catholicæ & universalis, ad ea tantum se extendit que omnibus generaliter ab Ecclesiæ propontur, licet ut virtus Theologica, ad ea ferri possit que à Deo immediate alicui persona particulari revelantur.

1. Prima pars est D. Thomas 1. p. qu. 1. art. 8. ad 2. ubi sic dicitur: *Fides nostra innititur revelationi Apostolorum & Prophetarum facta, qui Canonicos libros scripserunt, non autem revelationi, siqua fuit alius Doctoribus facta.* Quia nimur, ut aliquid credatur fidei Catholicæ, opus est ut illud per Ecclesiæ,

DE VIRTVTIBUS THEOLOGICIS.

& viros Apostolicos proponatur. Unde ad Ephes. 1. fides Catholica dicitur ædificata super fundamen-tum Apostolorum & Prophetarum, id est supra revelations per eos factas in novo & veteri testamento. Et David Psalm. 86. loquens spiritualiter de Ecclesiæ ædificio, ait: *Fundamenta ejus in montibus sanctis, id est in Principibus Ecclesiæ, seu Apostolis, qui montes sancti appellantur, tum quia in illis, ut ait Cyrillus, prima evangelica veritatis fundamenta jacta sunt; tum etiam, quia ut exponit Augustinus in Psalm. 35. primos orientis Evangelij radios, à quibus postea torus mundus illuminatus est, excipere noruerunt: Quando ori-tur sol (inquit) prius luce montes illustrat, & inde lux ad humilima terrarum descendit: sic quando venit Dominus noster Iesus Christus, prius radiavit in altitudinem Apostolorum, prius illustravit montes, & sic descendit lux ejus ad convalem terrarum.*

2. Addo quod fides Catholica, & religio Christiana, debent inter se proportionem habere, cum fides sit fundamentum religionis: Sed religio Christiana versatur solum circa cultum communem, qui exhibetur Deo per usum sacramentorum, ut oblationem sacrificij Missæ, & per alias ceremonias in toto Ecclesiæ usitatas, quibus fidem nostram protestamus: Ergo etiam fides, ut Catholicæ & universalis, est solum circa veritates communes toti Ecclesiæ, à Prophetis & Apostolis propositas.

3. Quod verò ut virtus theologica est, ad ea ferri possit que à Deo immediate alicui persona particulari revelantur, patet in Angelis, & primis parentibus, & alijs quibus mysteria fidei, non ab Ecclesiæ proposita, sed à Deo immediate revelata sunt, quæ tamen fide infusa & virtute theologica credebantur. Unde quod revelatio divina privatim aut publicè fiat, est prorsus accidentale respectu fidei, ut virtus theologica est; licet ut est Catholicæ, ad ea tantum se extendar; quæ omnibus generaliter credenda proponuntur ab Ecclesiæ, non verò ad illud quod alicui personæ privatae revelatur.

§. II.

Repugnat Deum per se vel per alium mentiri, subindeque ex Deo dicenti fidei falsum sabei.

4. Prima pars conflat ex Scriptura. Num. 23. ubi sic dicitur: *Non est Deus quasi homo ut mentiatur, neque ut filius hominis, ut menteatur.* Quibus verbis non minus removetur à Deo mendacium, quam mutatio: Atqui mutatio repugnat Deo abfoliè: Ergo & mendacium. Unde Ambrosius epist. 37. *Impossible est mentiri Deum.* Et Augustinus lib. 22. de civit. cap. 25. *Si volum invenire quod omnipotens non potest, habent prorsus: ego dicam, mentiri non potest.*

Ratio etiam id demonstrat: Deus enim est prima veritas: Sed repugnat primam veritatem mentiri, cum mendacium sit deviatio à veritate, & prima veritas à veritate deviare nequeat; alioquin deficeret a scipa, & sic non esset veritas prima & indeficiens: Ergo repugnat Deum mentiri.

Absurdum autem est quod dicunt quidam antiqui Theologi, nempe quod licet Deus non possit mentiri de potentia ordinaria, benè tamen de potentia extraordinaria & absoluta: nam posse mentiri non est effectus, sed potius defectus potentiaz. Unde D. Thomas 2. ad Timoth. 2. lect. 2. *Ex hoc*

Pars II.

(inquit) *Deus est omnipotens, quod seipsum negat non potest: posse enim deficere, magis est pertinens ad impotentiam; quia quod aliquid deficiat a suo esse, est per debitatem virtutis propria: Deum autem negare seipsum, est deficere à seipso.* Quia nempe Deus est veritas & suum intelligere. Similiter Ambrosius epistola citata, postquam dixit, impossibile esse mentiri Deum, subdit: *Impossible istud non infirmitatis, sed virtutis est & majestatis; quia veritas non recipit mendacium, nec Dei virtus levitatis errore.*

Ex his probata manet secunda pars, quæ afferit Deum non posse mentiri, vel falsum testari, per alium, cum enim moraliter idem sit per alium & per se mentiri, si Deus alio ut ministro uteretur ad mentindam, mendacium in ipsum Deum referretur, & illi ut auctori & causa principali tribueretur.

5. Objicies primò contra primam partem assertio-nis: Licet Deus sit beatitudo & vita per es-sentiam, potest tamen in natura assumpta pati & mori: Ergo pariter, licet sit prima veritas in di-cendo, nihilominus in natura assumpta mentiri & fallere poterit.

Sed nego Consequentiam & paritatem, magnum enim inter falsitatem & mendacium ex una parte, & passibilitatem ac mortem ex alia, intercedit discrimen; quia ut ait D. Thomas 3. p. qu. 1. art. 1. ad 3. *Omnes aliae rationes quibus creatura à creatore differt, & à Dei sapientia instituta sunt, & ad Deum tanquam ad ultimum finem ordinantur: at verò falsitas, mendacium, & culpa, non sunt insti-tuta à Dei sapientia, nec ad Deum ut ad primam veritatem & ultimum finem ordinantur, sed potius ab illo avertunt; unde repugnat divinum suppositum illas assumere, etiam in aliena natura. Praesertim quia, cum actiones, præcipue morales, sint lappositorum, si Deus in natura assumpta men-tiretur, vel peccaret, tale mendacium, vel pecca-tum, divino supposito tribueretur. De quo fasius in Tractatu de Incarnatione, cum de impeccabilitate Christi.*

6. Contra secundam partem assertio-nis objici possunt varia Scripturæ testimonia, quæ videntur innovere, aliquos Prophetas, vel sanctos viros, Spiritus sancti instinctu esse mentitos, aut falsum locutos, subindeque Deum, saltem per ministros, posse mentiri seu falsum afferere. In primis enim 4. Reg. 2. Isaías dixit Ezechia Regi, *Miraris tu & non rives, & tamen supervixit quindecim annis.* Secundò Jonas cap. 3. dixit ex parte Dei Ninivitis, *Adibuc quadragesima dies, & Ninive subverteretur, & tamen hæc civitas subversa non est.* Tertiò Abraham Gen. 20. ascensurus in montem ad immolandum Isaac dixit servis suis se cum filio suo rever-surum, quem tamen iussu Dei morti tradendum du-cebat, & ex Dei instinctu sua sibi Saræ uxori sua ut diceret Regi Abimelech, se non esse uxorem sed sororem ipsius. *Dic quod soror mea es.* Quartò Jacob Genes. 17. mentitus est cum dixit Patri suo Isaac *Ego sum primogenitus tuus Esau, & ramen Spiritus Sancti instinctu loquebatur ut definis Innoc.* Papa in cap. *Gaudemus de divortijs.* Quintò obste-trices Ægyptia mætitæ sunt, cum Pharaoni conque-renti quod mares Hebreorum, ut ipse jusserat non interfecissent responderunt: *Non sunt Hebreæ, sicut Ægyptia mulieres: ipsa enim obstetricandi habent scientiam, & prinsquam veniam ad eas, patiunt.* Et tamen illarum pium mendacium à Deo remuneratum est, ut dicitur Exodi. 1. Sextò Rahab à Rege Jericho & Israelitis exploratoribus interrogata mentita est, & tamen eam Apostolus ad Hebreos 11. commendat. Demum Angelus Raphaël

X 2 Tobia

TRACTATUS OCTAVUS.

244

Tobiae interroganti de qua domo aut de qua Tribu esset respondit: *Ego sum Azarias Anania magni filius.* Quæ verba sic Tobias accepit quasi ex illistrī genere apud Israëlitas esset, *Ex magno*, inquit, *genere es tu.*

7. Ad primum respondeo quod quia Rex Ezechias, juxta ordinem causarum naturalium, tunc moriturus erat, attendendo ad eas præcise, verè ei dicere potuit Isaías, *Morieris tu non vives*, licet nihilominus de potentia extraordinaria potesta supervixerit. Solutio est D.Thoma 1.p.qu.19. artic.7. ad 2.& 2.2, quest.171. artic.6 ad 2. ubi sic altè & profundè suo more discurrit: *Divina præscientia respicit futura secundum duo, scilicet secundum quod sum in seipsis, in quantum scilicet ea præstantialiter intuetur, & secundum quod sunt in causis suis, in quantum scilicet videt ordinem causarum ad effectus.* Et quanvis contingens futura, prout sunt in seipsis, sunt determinata ad unum, tamen prout sunt in suis causis, non sunt determinata, quin possint alterer evenire. Et quanvis duplex ista cognitio semper in intellectu divino conjugatur, non tamen conjungitur semper in revelatione prophetica, quia impressio agentis non semper adequat ejus virtutem. Unde quandoque revelatio prophetica est impressa quadam similitudine divina præscientia, prout respicit futura contingens in seipsis. Et talia sic eveniunt, sicut prophetatur, quale est illud Isaia 7. Ecce virgo concipiet. Quandoque vero prophethica revelatio est impressa similitudine divina præscientia, prout scilicet cognoscit ordinem causarum ad effectus; & tunc quandoque alter evenit, quia prophetetur, nec tamen prophetia subest falsum. Nam sensus prophetia est, quod inferiorum causarum dispositio, sive naturalium, sive humanae actuum, hoc habet ut talis effectus eveniat. Et secundum hoc intelligitur verbum Isaiae dicens, *morieris, & non vives, id est dispositio corporis tui ad mortem ordinatur.* Et quod dicitur Iona 3. Ad huc quadragesima dies, & Niniue subvertetur, id est hoc merita ejus exigunt ut subvertatur. Ex quo patet responso ad 2. Addo ex eodem S. Doctore qu.174. art.1. duplex esse prophetia genus, unam quæ dicitur prædestinationis, alteram quæ appellatur comminationis; & primam quidem semper impleri, non vero secundam, si ille cui fit comminationem peccantem agat, ut de facto contigit in Niniyitis.

8. Ad Tertium nego Abraham mentitum fuisse cum dixit postquam adoraverimus revertemur ad nos. Quia certissime existimavit, quod Deus qui ipsi paulò ante dixerat, *In Isaac vocabitur tibi semen*, eum à mortuis excitatus esset. Unde Augustinus serm. de immolatione Isaac: *In spem contra spem sperans, & filium matutinum duebat, & a Dominus suscitandum confidebat.* Et lib. 16. de Civitate Dei cap.32. Non dubitavimus quod sibi reddi posset immolatus, qui dari potuit non speratus. Hinc Apostolus ad Hebreos 11. ait: *Fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur, & unigenitum offerebat, qui sibi speraret remissiones: ad quem dictum est, quia in Isaac vocabitur tibi semen: arbitrans quia & a mortuis suscitare potens est Deus.* Quem locum expones Ambrosius lib. de Abraham cap.8. Prophetavit Abraham (inquit) quod ignorabat: *Dominus per os ejus locutus est quod parabat.*

Ad illud quod subjungitur de Sara, nego Abraham fuisse mentitum, cum illam sororem suam esse dixit Abimilecho; erat enim revera soror Abraham vel quia erat filia ejusdem patris, licet non ejusdem matris, ut ipse Abraham dixit Gen.20. vel, ut aliqui censem, soror dicitur, quia neptis erat, filia nempè

Aran, fratris Abraham, ut alibi diximus. Et in hanc sententiam magis propendet Hieron. in traditionibus Hebraicis, ad cap.11. Genesios, ubi ait Aram fratrem Abraham genuisse filias duas, Melcham, & Sarah, quæ alio nomine appellata est Jescha; & Melcham quidem uxorem duxisse Nachor, Sarah, vero Abramum, ambo fratres ipsius Aram.

9. Ad quartum similiter respondeo Jacob non esse mentitum cum se primogenitum dixit, quia primogenita de jure ei debebantur, idque duplicitudo, nempè ob venditionem, & Dei decretum Rebecca significatum, quando ei revelatum est, fore ut major serviret minori. Similiter ipsum non fuisse mentitum, cum dixit, *Ego sum Esau*, tum quia personam ejus gerebat, unde erat Esau representatione externa, ut loqui solent qui in theatris personam aliquam representant: tum etiam quia se appellabat Esau, non in persona, sed in jure, sicut Joannes dicitur Elias non in persona, sed in Spiritu; & sicut Paulus ad Rom.9. ait omnes fideles, & in Christum credentes esse Israëlitas, & filios Abraham. Addo cum Augustino lib. contra mendacium cap.10. quod Jacob tunc gerebat figuram Christi Domini, qui in similitudinem peccatorum factus est, sicut Jacob hædinus pellibus vestitus, similitudinem gerebat Esau: unde subdit verba illa Jacob, *Ego sum Iesu*, non fuisse mendacium, sed mysterium.

Ad quintum respondeo, mentitas quidem fuisse obsterices Ægyptias, sed in eis nec laudatum fuisse, nec à Deo remuneratum mendacium; quamvis ipsarum erga pueros Hebreos benignitas, mercede & benedictione temporali à Deo donata sit. Quod etiam de Rahab meretrice dicendum est, quæ non ob mendacium laudata est ab Apostolo, sed ob fidem, & ob officium exploratoribus Israëlitis ex Dei timore & charitate impensum. Unde Augustinus libro contra mendacium cap.15. Sed quod scriptum est bene Deum fecisse cum Hebreis obstericibus, & cù Rahab Hierichuntina meretrice, non id est factum est, quia mentita sunt, sed quia in homines Dei misericordes fuerant. Non est itaque in eis remunerata fallacia, sed benevolentia, benignitas mentis, non iniurias mentientis. Sicut enim mirum absurdumque non est si alio prius tempore commissa ab eis aliqua opera mala, Deus propter posteriora opera bona vellet ignorare: ita mirandum non est, quod uno tempore in una causa, Deus utrumque conspicens, id est, factum misericorditer, factumque fallaciter, & bonum remuneravit, & propter hoc bonum, malum illud ignoravit. Per quod patet responso ad sextum.

Ad ultimum respondeo, Angelum Raphaëlem verè dixisse Tobiae, se esse ex filiis Israël, quia ex urbibus filiorum Israël, utpote fidelium veniebat, quorum sibi cura à Deo erat demandata: vel quia Israël Hebraicæ idem est ac vir videns Deum: Angeli autem vident faciem Patris qui in cœlis est. Verè etiam dixit Raphaël se esse Azariam, Anania magni filium, quia assumptus effigiem & formam Azariae, eulque personam preferebat. Sic Gen.31. Angelus vere ait: *Ego sum Deus Bethel*, quia loquebatur in persona Dei, tanquam ejus legatus. Sic quoque Exodi 20. Angelus Decalogum vice Dei promulgans, dicebat: *Ego sum Dominus Deus tuus.*

10. Objici etiam solent contra secundam partem assertionis, aliqua Scripturæ loca, in speciem pugnantia. Verum quia ea sufficienter conciliantur ab interpretibus, brevitatibus studentibus, illa præmittimus. Videri potest Tirinus indice 4.tom.3.

S. III.

DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

245

S. III.

Corollaria notata digna.

11. Ex dictis colligitur primò, errasse Origenem & Cassianum, cum docuerint licitum esse mendacium, ad vitandum grave malum, præteritum spirituale: mendacium enim est intrinsecè & per se malum, ut solo lumine naturali agnoscit & docuit Aristoteles 4. Ethic. dicens illud esse *persé improbum & vituperabile*. Ratio etiam id demonstrat, mendacium enim per se & directè repugnat naturali institutioni, & fini locutionis, ad hoc naturis intellectuālibus concessā, ut inter se possint communicare suos conceptrus internos; eoque exterius manifestare; & consequenter evertit omnem communicationem & societatem, quam ex naturali decentia convenit haberi inter naturas rationales.

12. Colligitur secundò, nulla ex causa licere uti restrictione purè mentali, id est quæ nullis circumstantijs aut indicijs exterioribus ulla ratione manifestetur. Nam restrictione purè mentalis æquè repugnat fini locutionis, & æquè evertit commercium inter naturas intellectuales, ac mendacium. Possimus tamen uti restrictione, quando tales occurruunt circumstantiæ, ut prudenter existimetur, non esse expediens alium scire veritatem; tunc enim si interrogemur de dicto vel de facto, possumus absolute respondere, *non dixi, non feci*; tunc enim prædictæ circumstantia faciunt subaudire, *Sco quidem me dixisse, aut fecisse, sed non sco tibi.* Si enim non liceret in hoc casu uti tali restrictione, nullus esset modus secretum, quod sine gravi damnatione vel incommodo aperiri non potest, licet celandi, cum importunis interrogationibus urgatur revelatio; quod humano convictui, non minus esset perniciosum, quam ipsum mendacium. Unde Christus Marci 13. tali restrictione usus est, cum dixit: *De die autem illo vel hora nemō scit, neque Angeli in cœlo, neque Filius.* Unde Glossa interlinearis superscribit nobis: id est Filius non scit diem judicij, ad nobis dicendum. Lyranus etiam ibidem hæc scribit: *In eo enim sunt omnes thesauri sapientie & scientia absconditi: id est absconditi, quia nobis scire non expedit.* Unde ait non est vestrum nosse tempora que posuit Pater in sua potestate. In quo ostendit quod sciat, sed nosse Apo. solis non expedit; ut semper incerti de adventu Iudicis sic quotidie vivant, quasi alia die judicandi. Scit ergo Filius sibi, sed non nobis, ut semper sinus solliciti. Unde Hilarius relatus à D.Thoma in Catena aurea: *In omnibus (inquit) qua Deus ignorare se loquitur, ignoratione non detinetur, sed ante tempus est non loquendi, aut dispensatio non agendi.*

13. Colligitur tertio, non licere uti amphibologia seu equivocatione formalis, bene tamen materiali; cum illa sit quedam species mendacij, non ista. Amphibologia enim seu equivocatione formalis est, quando non adsunt aliqua circumstantiæ ex quibus audiens devenire possit in cognitionem significacionis vel sensus verborum à loquente intenti. Materialis vero, quando adsunt aliqua circumstantiæ, quæ facile manifestare possint, in quem sensum vox vel propositio amphibologica, usurpetur a dicente; ita ut vir prudens possit facile hoc agnoscere, licet audiens, ob negligiam considerationis circumstantiarum illarum, mentem loquentis non intelligat. Hac amphibologia seu equivocatione usus est Christus, cum roganibus consanguineis ut ascenderet in templum,

Pars IV.

respondit, *Ego non ascendam*. Joan.7. cum tamen postea ascenderit, ex circumparsia enim petitionis eorum, quæ consistebat in hoc quod palam ascenderet in templum, ut in eo manifestaret se mundo, poterant, si attendissent, sufficienter intelligere, in eodem sensu Christum respondisse, se non ascensurū, nempe palam & publicè, sed tantum in occulto.

S. IV.

An fides divina & infusa per accidens, & supposita aliqua falsa existimatione, in falsum inclinare possit, seu elicere assensum falsum & errorem?

14. Ratio dubtiandi est primò, quia si Episcopii alicuius provinciæ, proponerent aliquid ut credendum fide divina quod tamen non esset de fide (v.g. Conceptionem immaculatam B. Virginis, quæ non est fide certa, nec adhuc Ecclesiæ revelata) tunc quilibet de populo, præfertim rusticæ, tenerentur illud credere: Sed non fide humana, quandoquidem ipsis proponeretur credendum fide divina: & per consequens fides divina, per accidens, & supposita aliqua falsa existimatione, in falsum inclinare potest, seu elicere assensum falsum & errorem.

Secundò, Fides antiquorum fuit, quod Christus esset nasciturus, & hæc fides duravit usque ad prædicationem Evangelij: Sed Christo jam nato, etiam ante Evangelij prædicationem, falsum erat Christum nasciturum: Ergo fidei potest subesse falsum per accidens, & ex parte creditur.

Tertio, Unum de pertinentibus ad fidem est, ut credamus sub Sacramento altaris verum Christi corpus contineri: Sed contingere potest, quod non sit ibi verum corpus Christi, sed solum panis, si nimis Sacerdos non habuerit intentionem consecrandi: Ergo fides per accidens ad falsum ferri & extendi potest.

15. Nihilominus dicendum est, fidem divinam & infusam, nunquam posse ad falsum inclinare, nec assensum falsum & errorem elicere.

Ratio fundamentalis, quam insinuat D. Thomas h̄c artic.3. est, quia nulla causa potest, etiam per accidens, influere in aliquem effectum, nisi continentur aliquo modo sub objecto formalis sive causalitatis, ut constat inductivè in omni causa: At sub objecto formalis fidei, nempè revelatione divina, nunquam potest contineri actus falsus, aut erroneus, cum Deus non possit mentiri, nec aliiquid falsum revelare, ut supra ostensum est: Ergo fides nunquam potest influere in assensum falsum & errorem, nec intellectum inclinare ad illum.

Confirmatur: Si habitus fidei infusa, in falsum inclinare posset, & elicere assensum falsum & errorem, Deus illum infundens, posset esse causa falsitatis & erroris, saltem mediare; sicut si lumen naturale, & habitus primorum principiorum, in assensum falsum vel errorem inclinarent, talis error vel falsitas, in Deum ut authorem reduceretur: Sed hoc non est admittendum: Ergo nec illud.

Confiratur amplius: Fides est virtus intellectualis: Sed virtus intellectualis non potest inclinare ad falsum, ut post Aristotelem docet S.Thom. 1.2. qu.57. art.2. ad 3. his verbis, *Soli illi habitus virtutes intellectus dicuntur, quibus semper dicitur verum, & nunquam falsum.* Ex quo ibidem inferit, opinionem & suspicionem non esse virtutes intellectuales, quia indifferenter se habent ad verum

X 3 vel